1939 ий
21
ИЮНЬ
№ 52 (551)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла эллысе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Марobком ден Горком орган

У ТУНЕММЕ ИИЛАН ЯМДЫЛАЛТМАШТЕ ПОЛШАШ

У тунемме ийлан ончыл гочак сайын ямдылалтын шумаш—тунемме ийым сай эртармаште эн тӱҥ залог лийын шога. Мемнан республикыште южо район-шамыч тидым сайын умлен шуктеныт. Теве Косолаповский район у тунемме ийлан ямдылалтмаште моло район-шамыч дечын эн ончылно. Кызыт тыште 39 школа гыч 16 школжым комиссий ончен, сайын ямдылалт шумашеш приниматлен. Посна школа-шамыч—Ляжмаринский НСШ ден Косолаповский средний школа да молат шукертак сайын ямдылалт шуыныт. Садлан директор-шамычым—Комин ден Евдокимовым МАССР Наркомпрос дом отдыха ден курортыш путевка-шамыч дене премироватлен. Але орденовосец-учитель А. С. Новоселовым налаш. Тудын школжат у тунемме ийлан шукертак ямдылалт шуын.

Тиддене пырля шуко районлаште у тунемме ийлан ямдылалтмаш пеша начар положенийыште. 1 июльлан чыла школым приниматлаш ончыктымо правительственный срок кӱрылтшаш ончылно.

Кодшо ият южо районышто тунемме ийым кӱрылмӧ факт ыле. Тиде пеш кугу преступлений. Звениговский районышто кодшо тунемме ийлан школым приниматлаш август марте комиссийым создатлен огытыл. Оршанский районышто тунемме ийлан ямдылалт шудымо денак Люлпанский НСШ-те теле мучко срыв лиеден. А Параньгинский педучилищыште помещенийым ямдылдыме дене студент-шамыч йӱштӧ, шӱкшӧ пӧртыштӧ тунемаш тӧченыт. Тыгай положений учебын качествышкыжат кугун влиятлен.

Тенийсе у тунемме ийлан мемнан республикыште чылаже 183 школа капитальный ремонтым йодеш. Тулеч посна 487 школышто текущий ремонтым ышташ кӱлеш. Тыжечын тачысе кечылан улыжат 38 школым велэ приниматлыме. Школлан пу ямдылымаш кӱрылтышыштӧ. Тений 96 тӱжем кубометр пу кӱлеш гын, кызыт улыжат 68 тӱжем кубометр наре велэ ямдылыме. Тыжечын 14 тӱжем кубометр утла шупшыктыде чодраште кия. Чылаже 80 тӱжем у партым ыштыман гын, кызыт 2637 партым гына налме. Чыла партлан але заказымат тӱрыс ыштен шуктымо огыл. Школлаш учитель-шамычым комплектоватлен шуктыдымо дене кажне ийын туныктымо программа пудырталтеш. Тенията кажне районышко НСШ ден средний школлашке 20—25 еҥ деве педагог шамыч кӱлыт.

Посна район-шамыч у тунемме ийлан ямдылалтмаште намысын почеш кодыт. Теве примерлан Юринский районым валына. Чылаже тиде районышто 46 школа уло. Тужеч ик школжат тачe кечылан ямдылалтын шуын огыл, даже 15 школышто ямдылалташат тӱҥалме огыл. 6 тӱжем кубометр чоло пу огеш ситe. Еласовский районыштат тыгай сӱретым ужына. Районышто улшо 38 школа гыч кызыт ик школымат комиссий ден приниматлыме огыл.

Ленин лӱмеш янда завод пеленсе НСШ (Юринский район) у тунемме ийлан шотдеч посна начар ямдылалтеш. Кызыт тыште ни партым, ни классым ремонтироватлыме огыл. Тулеч посна моло ситыдымашат уло. Тидым школа пеленсе комсомольский организацият ужеш. Но тудлан полышым пумаш, пашам контролироватлымаш уке.

ВЛКСМ ЦК VIII-ше пленумын постановленийыштыже школышто комсомолын пашаже нерген вопрос кугу верым налын шога. Пленум комсомольский организацийлан калык туныктымо орган-шамычын пашаштышт—„Учитель кадршамычым ямдылыме планым темымаште, второгодничествым ликвидироватлымаште, школьный строительство планым темымаште, школым ремонтироватлымаште, топливым ямдылымаште, учебникым налмаште, учебник-шамычым, ученический принадлежность-шамычым организоватлымаште да ужалмаште полшен шогаш" — манын ончыктен ыле. Туге гынат, мемнан республикыште ВЛКСМ ЦК VIII пленумын постановленийжым чыла районыштак илышыш огыт пурто. Юринский ден Еласовский райкомол-шамычын шинча ончылныштак тыгай йӧрдымӧ факт-шамыч эртат гынат, нуно сокыр гае ужмо лийыт.

Верлаште улшо чыла тыгай ситыдымаш-шамычлан эн ончычак МАССР Наркомпрос ден тудын районный отделже-шамыч мутым кучат. У тунемме ийым кӱрлаш нунылан иктат правам пуэн огыл. Тиде шотышто комсомольский организаций у тунемме ийлан ямдылалтмашым контролироватлышашым да практический полышым пуэн шогышаш.

Снимкыште: „Рвезе Коммунар" колхозын (Йошкар-Ола район) машинистше—стахановец П. Я. Рябинин йолташ жнейкым ремонтироватла.

ПАШАМ АДАКАТ ВИЯН ЫШТАШ ТӰҤАЛЫНА

ВКП(б) ЦК ден СССР Совнаркомын „Колхоз-шамычын общественный мландыштым разбазариваний деч аралыме мера-шамыч нерген" постановленийлекмылан колхозный масса—честный труженик-шамыч пашам стахановский метод дене ыштен вашлийыт. „Ленин-Сола" колхозын ик колхозницаже (Морко район) колхозный собранийыште ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-ын постановленийже нерген доклад деч вара тыге мане:

—„Мый ынде рвезе ом ул, мланем 62 ий. Но паша деч вуйым ом шупш, чыла пашаштат шкемым самырык улмем гай, вием ситышын улмым чувствоватлем. Колхозникын почетный лӱмжым арам шӱкшӧ лодырь - шамычлан ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-ын колхозный мландым разбазариваний деч аралыме нерген постановленийже—кугу удар".

Тыгак „Пеледыш" колхозыштат колхозный да бригадный собранийлаште ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-ын постановленийыштым кугу оживлений дене обсуждатлат. Тиде колхозын колхозницаже Кушакова пашашке пеш шуэн лектеш. 1938 ийыште тудо лач 16 трудоденым велэ ыштен.

Калинин лӱмеш колхозын колхозникше шамыч постановленийым обсудитлышт да пашам честно, стахановски ышташ, уборкылан отлично ямдылалтын, шурным кӱкшӧ качество дене поген налаш решенийым луктыч.

А. С. Павлов.

ПЕТРОГРАДЫМ ГЕРОИЧЕСКИ АРАЛЫМЫЛАН 20 ИЙ

18 июньышто Ленинградыште Киров лӱмеш культура ден каныме Центральный паркыште Петроградым героически аралымылан 20 ий темме лӱмеш общегородской гуляний лийын.

Паркыш толшо - шамыч Петроградым аралыме да „Красная горкаште" мятежым пытарышашлан выставитлыме обозрений планым пеш кугу интерес дене онченыт.

Ленин ола социализмын несокрушимый крепостьшо ыле, улеш да лияш тӱҥалеш. Военно-оборонный гулянийын смыслыже тыгае. Ленинградский военный училище-шамычын курсантышт оласе шемер-шамычлан Йошкар Армийын пеш чапле военный техникыжым ончыктеныт. Ленинградский авиационный училищын курсантше-шамыч РККА военно-воздушный вийын техникыжым ончыктеныт.

Рукопашный бойын приемжо-шамычым ончыктымо восхитительный зрелищым тӱжем дене еҥ ончен.

Митинг лийын. Тушто комбриг Тюрин пеш чапле речь дене выступатлен.

— 1919 ийыште олам Юденичын бандыже деч аралыме годым питерский пролетариат 9 броневик, 4 самолет дене гына располагатлалтын. Кызыт Ленинград деке пурымашым мландыште, южышто да теҥызыште пеш чапле, техникын пытартыш шомакше дене сеоршитлен ышталтше вооружений, доблестный Йошкар Армий ден кугу атле Военно-Морской флотын частьше-шамыч аралат.

Советский Союзын Геройжо Марина Раскова пеш сай речь дене выступатлен, тудым погынышо - шамыч шокшын вашлийыныт. Митинг деч вара Ленинградский военный училище-шамычын курсантыштын парадышт лийын. Гулятлымаш йыр кас лиймешке шуйнен. Тушто 220 тӱжем еҥ участвоватлен.

Петроградым героический аралымылан 20 ий темме лӱмеш шуко еҥан митинг краснознаменный балтийский флотын корабльже да частьлаштыжат лийын.

Ораниенбаумын шемер-же-шамыч тиде знаменательный датым массовый гуляний дене палемденыт. Тӱжем ден еҥ Пороходный урем дене 5 № пӧрт деке миеныт, тыште береговой группын исторический заседанийже лийын, тиде заседанийыш Сталин йолташ „Красная горка" фортышто мятежым ликвидироватлышаш шкенжын гениальный стратегический планжым выдвигатлен.

Исторический бой-шамыч лийме Финский заливын серешыже краснофлотец-шамыч Ленинградысе пашазе, пограничный зонасе колхозник уна-шамычым шокшын саламлен вашлийыныт.

Братский могилеш митинг лийын.

Калык гуляний тугак Петергофышто лийын, тушто 100 тӱжем наре еҥ лийын.

(ТАСС).

102

КИЕВСКИЙ КНЯЗЬ-ШАМЫЧЫН ВОЕННЫЙ ПОХОДЫШТ

Русский калык шкенжын историйже мучко шке эртышт-шамычым отвагышт да смелостьышт дене прославитлалтын.

Тӱжем ий ожно, IX—XI курымлаште, Киевский государство Европышто эн могущественный государство ыле. Карл Маркс Российын историйжым изучатлыше, русский калыкын летописьше дене знакомитлалтын тыге возен: „Мемнан ончылно почмо Российын тошто картышт Европышто кызытсе деч кугу размер дене обладатлымыжым, кудын дене кызытат моктанен кертмыжым обнаруживатлат. Тудын IX гыч XI столетий коклаште чарныде кушмашыжым тревога дене отмечатлат. Мланна Византия ваштареш 88.000 енгым колтышо да Восточный Римский империйлан позорный улшо тӱвян условийжым—тиде столицын капкашкыже трофей олмеш шкенжын щитшым пенгыдемден, продиктоватлыше Олегым ончыктат. Мланна тыгак Византийым шкенжын данницышкыже савырыше Игорь ӱмбак ончыктат да тугак „грек-шамыч мланем шӧртньым, шергакан тканьым, фруктым да аракам кондат; Венгрия мыланем имне, вольык-шамыч дене снабжатла, Россия гыч мый мӱйым, шыштым, мекым да ен-шамычым налам" манын моктаныше Святослав ӱмбак ончыктат да, пытартышлан, Крым ден Ливонийым сенген налше, германский императорым Наполеонла ыштыме семын, греческий императорым тудлан ӱдыржым пуаш принудитлыктыше Владимир ӱмбак ончыктат".

Киевский князь-шамычын чыла военный походыштат нунын войска-шамычын кукшӧ боевой доблестьышт дене отличатлалтмыштым: тиде мужество, отвага, лишенийым безопасно переноситлен да опасность деч аралалт моштымыштым ончыктат.

Первый 866 ийыште Цареград ӱмбак, Византийын столицыже (кызыт Константинополь) Аксольд ден Дирын походышт шарналтыт. Тунам Черный море гыч тарваныше толкын гына Цареградым русский воин-шамычын штурмышт деч арален. Но тудын олмеш, 867 ийыште, кунам русс-шамычын енгышт кокымшо гана лан Цареград дек лишемыныт, тунам греческий император Михаил III киевлян-шамыч дене нунылан шерге дарым-шӧртньым, шийым да щелковый тканьым колтен, мирым ыштмаш вашкен.

907 ийыште Цареград киевский князь-шамычын у походыштлан об'ект лийын. Поход Русь ден Византия могырым договор пудыртымылан тӱналын. Киевский князь Олег кугу ратьым снарядитлен, ик частьым имне дене, а весыжым тенгыз дене колтен. Конница кукшо корно дене каен, а пехота кок тӱжем корабль дене Цареград деке лишемын. Именно тиде поход, кудым византийский император пуртен, „Восточный Римский империйын достоинствыжлан мирын позорный условийже лиеш" манын Карл Маркс ойлен.

Византия ӱмбак Игорь Князят кок походым ыштен. 944 ийыште Игорь Византия ваштареш тугай кугу количество корабль-шамычым колтен, что Крымсе греческий правитель-шамыч Константинопольшко тыгай панический донесенийым колтеныт: „Русский корабль-шамыч тенгызым шот деч посна петырелыт".

Киевский князь Игорьын эргыже Святослав Донышто, Кубаньыште да Каспийский тенгыз серласе шкенжын победоносный войнаже дене прославитлалтын, 964 ийысе летописьыште Святослав нерген ойлалтеш: „Кунам князь кушкын да возмужатлалтын, тунам тудо шке йырже шуко храбрый ен-шамычым погаш тӱналын, тудо шкежат пардус (леопард) гай храбрый да писе ыле, садланак шуко кучедалын. Подым пеленже кошттыктен огыл, походышто шылым шолтен огыл, но вычкыжын гына имне але янлык шылым пӱчынат, тулшол дене кӱктен да кочкын. Шатр-шамыч тудын лийын огыл, малаш вочмекыже йымакыже потникым да тонгедышлан ӧртньӧрым пыштен".

Греческий император Никифор Фока, Киевский князь Святославын храбростьшо ден лӱддымылыкшым пален налмеке, тудын деке шкенжын сановник-шамычым Византийлан данным тӱлаш отказатлыше Болгария ваштареш выступатлаш предложений дене колтен. Фака Святославлан эн шерге подаркым—26 пуд шӧртньым колтен.

Святослав тидлан келшен. Тудын знамяже йымаке 10 тӱжеман рать погынен. Дунайын серысе первый сражениештыже Святославын дружинаже 30 тӱжеман болгарский войско дене вашлийын. Но русс-шамыч щитшыштым лишкырак ыштен да мечыштым пенгыдын кучен фронтым кӱрлыныт. Болгария покоритлалтын ыле. Болгарийым сенген налмеке, Святослав тудым шкаланже закрепитлаш решитлен.

Кунам греческий император Никифор Фока олмеш знаменитый полководец Иоан Цимисхий шогалын, тунам тудо Святослав дене уговариватлыме да тудын сенген налме область-шамычым мӧнгеш пуаш переговорым тӱҥалын. Тидлан ваштареш лийме случайыште тудо Болгария ваштареш война дене каяш грозитлен. Святослав тидлан вашмутым пуэн: „Да, император мемнан мландышке толаш ида тырше: вашке ме Византийский капка ончылан шкенан шатрам шогалтена, олам пенгыде вал дене пенгыдемдена, если тудо подвиглан выступатлаш решитла гын, ме тудым храбро вашлийына".

Святославым вий дене налын кертдымым ужын, Цимисхий коварный планым шонен луктын. Тудо кочевой печенег племена-шамычым ондален шке векше савырен да нуно Киев ӱмбак вашталтеныт. Святослав Киевский государствын столицышкыже пӧртылын. Болгария тудын властьше йымалак лийын кодын.

Но Цимисхий Святослав уке улмо жапыште болгарский император дене союзым заключитлен. Пырдыжым шалатыше машина-шамыч дене вооружитлалтын да 13 тӱжем конник, 15 тӱжем пеший воин-шамыч гыч улшо армийым поген, тудо Святослав—Сфенкел воевод ӱмбак кержалтын да тудым шалатен. Святослав шке войскажлан полышым пуаш вашкен.

971 ийын 23 апрельыште Доростол крепость лишне Дунайын серыштыже сражений лийын. Цимисхийын ратьше Святославын войскаж-шамыч ден тангастарымаште тугай кугу улмаш, что русский князь Доростолыш отступитлаш да тудын кукшӧ, пенгыде пырдыж-шамыч дене петыралташ решитлен. Русский-шамыч кок кече осадыште шинченыт. Святослав шке войскаж-шамыч дене 25-ше апрельыште лекташ тӧчен улмаш, но тудо адакат шалаталтын. Греческий флот ни пурен, ни тужеч лектын ынже керт манын эскерен. 65 кече Доростолышто осада продолжатлалтын. Крепостьыште чыла продовольственный запас-шамыч пытен. Тунам Святослав шке воинже-шамыч дек тыгай речь ден обратитлалтын: „Мланна выбиратлаш нимолан. Кумыл ден але кумыл деч посна ме кредалаш улына. Руш мландым она мыскылыкте, но лу лийын возына—колшо-шамыч мыскылтышан огыт лий. Пенгыдын шогалына. Мый тендан деч ончыч каем, и если мыйын вуем возеш, кузе шотлан толеш, туге поступатлыза..."

Святослав шке войскажым Доростол гыч луктын да кучедалмашке пурен. Русский-шамычым шуко пачаш эртарыше да шужымаш ден истощатлалтше Цимисхийын войскаже смельчак-шамычым атаковатлен. Кок могыржат отчаянно кредалыныт. Святослав ранитлалтын да имне ӱмбачын камбозын, но тудлан вес имныым пуэныт, тудо адак тугак кучедалаш тӱналын. Русс-шамычын натискышт дене грек-шамыч варналтыныт.

Цимисхий шке войскаже коклаште улшо смятенийым ужын, пеший-шамычлан чакнаш приказым пуэн, а конный-шамычым шола да пурла флангашке направитлен. Тиде ловушка улмаш. Кунам Русс-шамыч ончыкла каяш тӱналыныт, кок могыр гычат нуныя ӱмбак Цимисхийын конницыже кержалтын. Пытартышлан кӱдырчан йӱр тӱналын. Святослав, ончыко пураш тудлан ок верешт манын шотлен, савырнаш да тока кодымо крепость пырдыж-шамыч шенгелан шылаш приказатлен. Русский-шамыч шуко воинам йомдареныт, но и грек-шамычынат йомдарымышт кугу лийын. Цимисхий Святославын воинже-шамычын упорствыштым да настойчивостьыштым пудырташ лийдымым ужын да мир нерген переговорым ышташ тӱналын. Тудо Святославлан Доростолым освободитлаш предложитлен, а русский воин-шамычлан Русьыш эрык корным пуэн.

Святослав тиде условий-шамычым приниматлен. Туге гынат, тудым днепровский порог лишне грек-шамычын колтымо печенег-шамычын пуштыныт. Печенег-шамычын предводительже Святославын вуй конграже дене кубокым ыштен да шкенжын трофейже семын тудын ден гордитлен.

Святославын эргыже Владимир ачаж гаяк лийын. Русс-шамычын мландыш кержалташ тоштшо тушман-шамычым ятыр сенгымаш тиде князьын лумжӧ дене кылдалтыныт. Владимирын Византия ваштареш военный походшо-шамыч греческий Корсунь олам налмаш дене пытеныт.

Ярослав Мудрый тыгак шкенжын военный походшо-шамыч дене чапланен. Кунам Царьградыште ик русскийым пуштмо нерген увер толын, Ярослав шке эргыже Владимирын начальствожо дене тушко флотым колтен. Греческий император туддек вашлияш посол-шамычым колтен, кудо договор нарушитлымылан убыток-шамычым тӱлаш отказатлыше, мирым йӧратыше мут дене ӱшандарен ойырлаш шоненыт. Владимир войнам увертарен. Тунам греческий император шкеак походыш лектын. Тудын сигналже почеш кум галера-шамыч русский флотын самый покшекшак пуреныт да „греческий тулым"—йӱлышӧ смолам шыжыкташ тӱналыныт, кудым вӱд дене йӧрыкташ лийын огыл. Владимир чакнен, куанрыше грек-шамыч, киевский князь могырым чакнымаш ондакак шонен ямдылыме маневр улмым палыде, нунын почеш покташ тӱналыныт. Византия сер-шамыч йомыч велэ, тунамак русский ладь-шамыч 24 греческий галерым атаковатленыт. Южышт нунын кокла гыч вӱдыш пуртен колталтыныт, а кодшышт пленыш налалтыныт.

Киевский государствын флотшын могуществожо нерген русский летописьлаште велэ огыл, но и греческий летописьлаштат возымо. Даже тенгыз-шамычын владыкышт—шке флотышт дене кугешнылше англичанин-шамыч русс шамыч флотыштын Европышто первенством иметлымыштым признатлашыште логалын. Пале английский писатель Ф. Джейн шкенжын „Русский флот в настоящем, прошлом и будущем" книгажым тыгай мутшым дене тӱналеш:

„Русский флот, кудын тӱналтышыжым Петр Великийын основатлыме эн пытартышлан учредитлымаш дек огносиглат гынат, чынжымак древностьлан британский флот деч утларак правам иметлат. Альфредын британский кораблым ыштымыж деч шӱдӧ ий ожно русский суда-шамыч отчаянный тенгызысе кучедалмашке сражатленыт, да тӱжем ий ожно тудо жалысе первейшая моряк-шамыч вуло, русский-шамыч, лийыныт".

Киевский князь-шамычын военный походышт да Киевский государствын могуществожо эн первояк шке сенгымашышт ден русский дружинник-шамычын боевой качествыштлан обязан улыт. Русийын смелый да отважный воинже-шамыч всеобщий восхищенийым вызыватленыт. Туге гынат, Киевский государствын могуществожо XII-шо курым марте велэ шуйнен. XII-шо курым гыч Киевский Русь посна княжество-шамычлан шелалтын да киевский князь Владимир Мономахын эргыже, унукаже да тукымжо-шамычлан пайлалтыныт. Междоусобица, князь-шамыч коклаште чарныде да шот деч посна Европышто алагунам вияи улшо государствылан лушкыдемдыше война-шамыч тӱналыныт. Посна князь-шамыч шке коклаштышт тушманланеныт, но русский калык шке родинажлан неле улшо минутлаштак иктыш чымырген да пырля ушымо вий дене тушманым шалатен.

Русский калыкын боевой традицийже-шамыч, тудын тӱжем ияш военный историйже боевой доблестьын да неукротимый храбростьын неуязвимый чап дене леведалтыныт. Тушман, тудо кеч могай шуко енган лиеш гынат, тудо технический кунар оснащенный гынат, если русский мландыш кержалтын, тудо эре шалаталтын.

Но кызыт тушман мемнан мландыш кержалташ тоштеш гын, тудым тыгай шалатымаш вуча, кудым але историй пален огыл. Неприятель тудо территориешак шалатыме лиеш, кужеч тудо толеш. Пашазе-Кресаньык Йошкар Армийын да Военно-Морской флотын чыла моцшо тушман ӱмбак возеш да тудым мланде ӱмбач ӱштыл кудалта.

Самсон Глязер.

„Рвезе Коммунар“ колхозын кӱкшӱ лектышан шурно верч кучедалше звеневод Ф. И. Виноградов йолташым Всесоюзный ял озанлык выставкыш кандидатлан утвердитлыме.
Снимкыште: Виноградов йолташ выставкыш колтышашлык шурным ойыра.

КОМСОМОЛЕЦ-ШАМЫЧ УБОРКЫЛАН ЯМДЫЛАЛТМАШТЕ КУГУН ПОЛШЫШАШ УЛЫТ

Шошо агам успешно завершитлен, ОГПУ лӱмеш колхоз (Йошкар-Ола район) у шурным поген налаш виян ямдылалташ тӱҥалын.

Колхозышто ик жнейка уло, тудым сайын ремонтироватлыме, чыла кӱлеш часть-шамычым налме. Кызыт адак кокымшо жнейкым налаш оксам ямдылыме. Тений кок молотилка пашам ышташ тӱҥалшаш. Нуным ремонтироватлен ямдылыме. Имне - шамыч таза, сай упитанностян улыт. Тугак оравам кажне имньылан ситышын ямдылыме да тӧрлатыме.

Но тиде колхозышто паша вий тӱрыс ок кучылталт. Комсомолец-шамыч чыла пашаштат примерым ончыктышаш улыт ыле, но южо комсомолец - колхозник-шамыч комсомол лӱмым шӱктат велэ. Теве М. М. Угольников, А. В. Кузнецов да И. И. Яшин куштo окса шукырак перна, тушто пашам ыштен коштыт, колхозный производствышто огыт участвоватле. Паша ыштымыштым ончет гын, 10—20 трудодень деч утла ыштышыже иктат уке.

Тений у шурным поген налашлан ямдылалтмаште комсомолец-шамыч пеш кугу пашам ыштышаш улыт. Колхозный масса коклаште умылтарымаш пашам—беседым, газетым йӱкын лудмашым эртараш да пырдыж газетым луктын шогаш, тудын коч критика ден самокритикым кумдан шарен колташ, производствышто примерный лияш—тиде комсомолец, комсомолка-шамычын почетный пашашт. Туге гынат, тиде пашаште ик комсомолецымат примерным ужаш ок лий.

Комсомолец-шамыч колхозный руководствышто, производствышто кугу участийым принимайтлышаш улыт. ОГПУ лӱмеш колхозын чапшым волтыман огыл. Уборкылан ямдылалташ тӱҥалмыжым пенгыдемдаш да сай результатыш шуаш кӱлеш, тиде пашаште комсомолец-шамычлан кугун полшашышт кӱлеш.

В. Яковлев.

XVIII с‘ездын материалым келгын изучатлаш

ВКП(б) XVIII с‘ездын постановленийже - шамычым умылтарымашым комсомолец-шамыч ден советский молодежь коклаште кумдан шараш да тыгак уло населений коклаште тиде пашам колтымаште партийный организаций шамычлан полшаш,—манын „ВКП(б) XVIII с‘ездын решенийже-шамычлан лийын ВЛКСМ организаций-шамычын пашашт нерген“ ВЛКСМ Центральный Комитетын VIII пленумжо шке решенийыштыже возен. Республикысе чыла комсомольский организаций-шамыч тиде решений негызеш шке пашаштым перестроитлышаш улыт.

Примерный стахановец лияш обязательствым нальыч

Ронгинский район „Пашазе“ колхоз пеленсе первичный комсомольский организацийысе комсомолец-шамыч ВЛКСМ ЦК-н VIII пленумын решенийжым кугу куанымаш ден обсуждатлышт да XVIII партс‘езд материалым келгын изучатлаш, тудын негызеш социалистический строительствын чыла участкылаштыже примерный стахановец лияш обязательствым нальыч.

Кажне комсомолец шке идейно-политический уровеньжым волташ, тидлан Маркс—Энгельс — Ленин—Сталинын ученийыштым келгын тунемаш обязан, тудо оборонный пашаште эн активно участвоватлыман манын решенийым луктыч.

А. Михайлов.

Партий ден правительствын заботышт у пашашке мобилизоватлат

„Ушемнур“ колхозышто (У Тор‘ял район) шым пашам ыштыде илыше колхозникшамыч честный колхозник-шамыч ден тӧрак приусадебный участкым, а южышт утларакат—0, 35 гектар марте—нметеленыт. ВКП(б) ЦК ден СССР Совнаркомын „Колхоз шамычын мландыштым разбазариваний деч аралыме мера-шамыч нерген“ постановленийышт тиде шотышто пеш кугун полшышт.

Кызыт „Ушемнур“ колхоз у урожайым поген налашлан виян ямдылалташ тӱҥалын. Орава-шамычым апшатлан тӧрлатылаш пумо, складовщик-шамычат шурно оптымо склад-шамычым тӧрлатылаш пижыныт. Ялозанлык инвентарым да автомашинам, тулеч молымат ремонтироватлымаш виян кая.

И. В. Егошин.

РСФСР заслуженный артистка Д. Т. Спришевскаян концертше

18 июньышто Марийский государственный театрыште РСФСР-ын заслуженный артисткаже Дарья Трофимовна Спришевскаян концертше лийын. Концертыште Всесоюзный концертный об‘единенийын артистше солист-пианист М. М. Даровский, скрипач И. В. Кауфман участвоватленыт.

Концерт зритель-шамычлан пеш келшен. Артистка Спришевскаян Парф композиторын „Фарфоровая любовь“ мурыжым да „Случай“, „Недоразумение“ шуточный неаполитанский муро-шамычым, украинский калык муро-шамычым поснак сайын исполнятлыш.

В. Яковлев.

КОМСОМОЛЬСКИЙ ПАША САЕМЫН

„2-ая пятилетка“ колхоз пеленсе комсомольский организаций (Мари - Турек район) XVIII партийный с‘ездын комсомол ончылан шындыме задачыжым шуктышаш верч виян кучедалеш. Первояк несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный пашам саемдыме дене комсомольский организаций 11 член гыч 16 член марте кушкын.

Комсомолец-шамыч хозяйственный пашаште активно участвоватлат, 75 процент комсомолец-шамыч колхозын вуйлатыме пашаштыже улыт. Шошо ага эртармаште комсомолец-шамыч П. Ф. Соболев, А. Форлова, Н. С. Рябов кукшо производительность труда ден пашам ыштыт.

Комсомольский организаций колхозник-шамыч коклаште политико - массовый пашам кумдан шарен. Кызыт СССР Верховный Совет Кумышо Сессийын материалжым изучатлымаш виян кая. Комсомолец-шамыч кажне звеношто беседым эртарат. Колхозник-шамыч 1939 ийлан государственный бюджетым изучатлымаште путырак интересоватлат. Адак колхозын тӱшка погынымашеш ВКП(б) Центральный Комитет ден ССР Союз Совнаркомын „Колхоз-шамычын общественный мландыштым разбазариваний деч аралыме мера-шамыч нерген“ да „1939 ийыште урожайым поген налашлан да ял озанлык продукт-шамыч заготовкылан ямдылалтме нерген“ пунчалыштым лончылымо. Колхозник-шамыч тиде пунчалым лончылмеке шурно погаш образцово ямдылалташ да йомдарыде поген налаш обязатлалтыч. Шурно погымо жапыште комсомолец-шамыч ответственный пашам ышташ да культурно-массовый пашам вуйлаташ тӱҥалыт, нунылан чылаштланат конкретный паша участкым кучыктен пумо.

Колхозышто оборонный пашамат кӱлеш верыш шындыме. Комсомольский организаций осоавиахим организацийлан практически полшен шога. Осоавиахим член-шамыч винтовкын частьше-шамычым тунемыт, ГТО, ПВХО значоклан нормым сдатлат. Осоавиахим пашам демобилизованный красноармеец И. П. Орлов вуйлата. Драматический кружокат пашам сай ышта, колхозник-шамычлан ӱчкыдынак спектакльым, концертым ончыкта.

М. Яныш.

СВБ ПЕКТУБАЕВСКИИ РАИСОВЕТЫН КОНФЕРЕНЦИИЖЕ

Шукерте огыл СВБ Пектубаевский райсоветын 2-шо конференцийже эртыш. 1 ден 2-шо конференций коклаште эртыше жапыште ыштыме пашам обсудитлен, СВБ райсоветын пашажым начарлан шотлышт, кызыт умбаке ыштышаш задача-шамычым наметитлышт.

И. Анцыгин.

Свежий кияр шуын.
Копхоз Теплицысе партик-шамычын звеновод по—комсомолка К. Я. Кудряшова йолташ свежий кияр-шамычым пога.

103

Снимкыште: Йошкар - Оласе у магазиным ыштымаште эн сай каменщик-стахановец А. И. Кушаков йолташ пашам ыштымыже годым.

ЙОЧА-ШАМЫЧЫН КУАНЫМЕ ПАЙРЕМЫШТ

18 июньышто Йошкар-Оласе ученик - шамычын Детский водный станцийыш кугу пайрем лие.

Митинг тӱҥале. Гороно вуйлатышын заместительже Зуева йолташ ученик - шамычым тунемме ийым успешно завершитлымаш дене саламле.

Партий горкомын, горсоветын представительышт Строкина ден Соловьев йолташ-шамыч да ВЛКСМ горкомын пионер отдел вуйлатышыже Згурская йолташ учевик-шамычым кеҥеж каникулым сайын эртарен, у тунемме ийлан вийым погаш ӱжын выступатлышт.

Тиде митингыште тунеммаште чапле результатыш шушо ученик-шамыч Фридрих Якаев, Таня Вишнякова (6 №-ан школ), 4 №-ан школа гыч Коля Сергичев, 7 № ан школа гыч Шура Уфимцева да молат чылаже 1.500 теҥгеаш премий дене премироватлалтыч.

Титдеч вара модмаш, куштымаш, ӱштылмаш лие. Тыгерак пиалан йоча-шамыч тунемме ийым пытарымыштым палемдышт.

Динамо стадионышто

18 июньышто Йошкар-Ола „Динамо" спортивный обществын стадионешыже футбол дене МАССР кубоклан кокымшо кругышто „Динамо" ден „Учитель" командын футбольный матчышт лие.

Первый таймыште „Учитель" обществын футболистше-шамыч начарын модыч. Садлан первый тайм 6:1 счет дене пытыш. Кокымшо таймыште „Учитель" команда икмыняр модмашыжым виянгдыш. Модышат изиш интереснырак эртыш. Тыге „Динамо" команда 7:1 счет дене модын нале.

М. Т.

Снимкыште: Глушков Аркадий ден Леухин Коля Какшаныште колым эҥерат.

Шушаш призывлан виян ямдылалтеш

Комсомолец Мамаев Никита Андреевич „У Шурно" колхозышто (Сернурский район) эн примерный колхозник - стахановец, тудо теҥийсе шошо агаште паша нормым 150—160 процент марте темен шогыш, колхозышто кӱкшӧ производственный дисциплина верч, кӱкшӧ шурно лектыш верч кучедалмаште эн сай организатор. Кызыт Мамаев йолташ РККА радамыш призывлан виян ямдылалтеш, тудо ГСО, ПВХО, ГТО да Ворошиловский стрелок значок-шамычлан нормым сдатлен.

—Мый Йошкар Армийыште, шкенан родинан благожлан, тудын пеледмашыжлан да виян кушмашыжлан служитлаш тӱҥалам,—манеш Мамаев йолташ.

И. П. Иванов.

Мемнан критика почеш

1939 ий 6 майыште 37 (536) номеран „Рвезе Коммунист" газетеш „Серп и Молот" колхозын председательже Г. Ф. Бурков ден складовщик Н. А. Рыбаковын колхозный погым шӱктымӧ нерген колхозник-шамычын возымо статьяштым печетлыме ыле.

Райпрокуратура ден ВКП(б) Куженер райком терген налын, тыге увертарат: „Серп и Молот" колхоз нерген печетлыме статья тӱрыс подвердитлалтын. Колхоз председатель Бурков ден складовщик Рыбаковым паша гыч кораҥдыме да нунылан уголовный пашам возбудитлыме.

Иностранный телеграмма-шамыч

КИТАЙЫСЕ ВОЕННЫЙ ДЕЙСТВИЙ

(Чунцин гыч ТАСС корреспондентын увертарымыже почеш)

Центральный Китайыште

Центральный фронтышто шыпланымаш.

12 июньышто Янцзы эҥерысе китайский береговой артиллерий ик японский пароходым вӱд йымаке колтен, весым кугунак пудыртен.

13 июньышто 70 утла самолетан вич японский эскадрилий Хунань провинцийысе ола-шамычым бомбардироватлен.

Южный Китайыште

Южный Китайыште китайский войска Синьхой-Хэшан да Цзянмынь-Намхов шоссе корно воктен Кантон деч югышкыла контрнаступательный операцийым умбакшым ышта.

Тяньцзиньысе положений

Лондон, 16 июнь (ТАСС). Рейтер агентствын Тяньцзиньский корреспондентше увертара: 15 июньысо английский протестлан вашмутым пуэн, японец-шамыч Тяньцзиньыште иностранный концессий блокадым виянден.

Концессийысе калыклан продукт ок сите. Ола деч иностранный концессийым ойырен шогышо баррикада гоч овощан корзинкам пушо кок китаецым японец-шамыц лӱен пуштмо нерген пале лиймек, тиде тревога адакат утларак кугемын. Корреспондентын возымыжо почеш, нине китаец-шамычым лӱен пуштмаш калык лан ончыктымо цель дене лийын: кеч кӧат, концессийыш продовольствийым пуышо тыгай наказанийланак подвергатлалтеш.

Румыния деке Германийын у требованийже нерген французский газета увертара

Париж. 16 июнь (ТАСС). „Эвр" газетын увертарымыже почеш, тыгай увер уло. Риббентроп румынский шотышто у уступкым ыштыш требоватлен. Риббентроп предупредитлен. Нине уступка-шамыч огыт ыштал гын, Буковина ден Бессарабийыште немецкий меньшинства выступатлен сеҥа. Газета ешара: очыни румынский правительство тиде моментыште лийын кертше максимальный пеҥгыдылыкым ончыкташ решитлен.

Нормым сдатлат

Руя-Солинский неполный средний школышто тунемше-шамыч П. Силантьев, В. Семенов, М. Мочалова да молат ныл оборонный значоклан нормым сдатленыт.

Щербаков.

МЕМНАН ЭЛЫН МАСТАР ПЕДАГОГШО

Шукерте огыл ик еҥ дене вашлияш логале. Тудо кӱкшырак капан, шӱдыр гае ядар шинчаже дене серьезныйын онча. Теве ваштарешем шинчын, шке илыш корныжым, пашa ыштымыжым радам дене раш каласылеш. Пален лийза—тиде Федор Григорьевич Рыжков йолташ, Мари-Турек район, Усолинский начальный школын заведующийже, мемнан социалистический родинын мастар педагогшо. Советский йочам коммунистический духеш воспитатлен куштымаште тудо опытный учитель. Садланак Советский правительство Трудовое Красное знамя орден дене наградитлен, тыге Рыжков йолташын педагогический трудшо шергын аклалтын.

Теве тудо ССР Союз Верховный Совет президиумын ӱжмыжӧ почеш Москвашке, Кремльышке, Калинин деке орден налаш каяш лектын. Могай кугу честь, кунар куанымаш! Вет шукертат огыл, тудо тыгай гына кресаньык эрге улмаш. Ӱлыл-Турек ялеш, йорло кресаньык ешеш шочын. Октябрьский революций деч ончыч путырак йорын иленыт. Ачаже Григорий—печник, коҥгам оптен коштын гына шке шочмыжым ашнен лукмаш. Советский власть лиймеке шемер йоча-шамычлан тунемашышт кумда корно почылтын. Федор Григорьевич уло вийже дене тунемаш пижеш. 1919 ийыште двухклассный школым тунем пытара. Но моҥгыштӧ еш укелан верч 1921 ий гыч 1929 ий марте шке озанлыкыштыже тудлан илашыже логалеш. Туге гынат, ялыште общественный паша деч кораҥын огыл. 1929—30 ийыште шке ялыштыже кугу еҥ-шамычым лудаш - возаш туныктен, 37 тунемдымым тунyктен луктын. 1930—31 ийыште У сола ялыште 29 еҥым тунyктен луктын.

Рыжков йолташ шагал шинчымашан улмыжым шижын налын, шке шинчымашым ушымыжым кумылым пыштен тунемаш пижеш. Тудын тыршымыже арам ок йом, 1931 ийыште Шернурышто 4 тылзаш педкурсым сай показатель дене тунемын лектеш. Тиде ий коклаште шӱдӧ дене йоча-шамычым тунyктен луктын. 1933 ий гыч Олор ял совет, Усолинский начальный школым вуйлата да 4-ше классым тунyкта. Куд ий жапыште тиде школым тӱсыжӧ палаш лийдымын вашталтын, тунyктымо паша саемын. Школа ончыч лавыран, тӧрза-шамыч пудыргеныт, йыр-ваш рожлан улмаш. 4 классыште испытанийым иктат кучен кертын огыл, 17 еҥ чыланат начар отметкым налыныт. Вот мом тиде школыш толмекше Федор Григорьевич ужын.

—Эн первояк мый колхозник-шамыч дене пеҥгыде кылым кучаш, нунын коклаште массовый умылтарымаш пашам ышташ тӱҥалым. Колхозник - шамычын полшымышт денак у тунемме ийлан школым кӧргӧ гычат, тӱжвачынат сайын ремонтироватлышна. Коҥгам, кӱварым чиалтышна. Окнам угыч шыҥдышна, пуым тунемме ий пытымеш ситышын ямдылышна, школыш коштшаш шушо йочам 100 процент охватитлышна, тыге 1933 — 34 тунемме ийым организованно тӱҥална,— манын тыште первой тунyктыш тӱҥалмыже нерген куанен ойла Федор Григорьевич.

Пӱтынь илышыжым школа дене общественный пашалан пушо Рыжков йолташын пашажым ончалатат шӱмет куана. Кызыт тудын вуйлатыме Усолинский школа 1938—39 тунемме ийым пеш сай показатель дене кошартен. Школа мучко посещаемость 98,74 процент, успеваемость 97 процент. Федор Григорьевичын шке тунyктымо IV классыште успеваемость 100 процент. Второгодник школышто иктат уке. Рыжков йолташ тунемше-шамычлан келге шинчымашым пушаш верч кечын тырша. Тудын урокыш ямдылалтде толмо ик случат лийын огыл.

Кызыт тудо у тунемме ийлан виян ямдылалтеш. Школышто тӱҥ ремонтым пытарыме, пуым теле мучкылан ямдылыме. Парт, доска, классыште улшо южо ситыдымашым тӧрлатыме. Рыжков йолташ тунyктымо ден пырляк шке общеобразовательный шинчымашыжым нӧлтышаш верч чот тырша. 1938 ийыште педучилищым заочно тунемын пытарен. ВКП(б) историйын краткий курсшым виян тунемеш. Колхозник-шамыч коклаштат кугу авторитет дене пользовала. „У пасу" колхозышто агитаторлан ышта. Рыжков йолташ кызыт большевистский партий радамыш пураш ямдылалтеш.

—Партий ден правительствын мыйын пашам тыге шергын аклымыштлан самырык поколенийым коммунистический духеш воспитатлыме пашам адакат сайын ышташ уло моштымашем, шинчымашем пуэм,—манеш Федор Григорьевич. Ик мыняр кечеге гыч Федор Григорьевич Рыжков йолташын оҥгыштыжо Калинин йолташын кучыктен пумо Трудовое Красное знамя орден волгалташ тӱҥалеш, тидлан тудын заслугыжо шинча ончылнак.

М. Яныш.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната №70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—517. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.